

Diplomitöö

370 276

Diplomitöö.

„Täätitusmenetlus“

Stud. iur. Erich Jalajas.

matrikeli nr. 12.871.

Jalajas, E.

Diplomitas: Tähtitiedustietus.

Autor: Ant. van. Burch Salajas.

Tee on käsitellyt asjatunnus, laajasti. Autori väittänee  
on selkeä, lühike, täpär. Jämskään analiis on selkeä.  
Autor on maininut perustilid kirjandus ja sehtu-  
partikkel ning on neid harti analiisinnud.

Tois lerdub üsikusid abatapou, näit. lka. lka. 11, 14, 15,  
18, 23, kuid need ei võleata tüüri üldiselt tui poe-  
tüüsiid küüsi.

Awaan, et tui väärib arvestamisk diplomatiasa.

Tartus, 4. novembril 1940.

V. Põllus

Prof. J. Juske ja mag. I. Junturanta  
hindamiselt.

12. 11. 40.

Y. Kadon

postl-  
2 XI 40.

E. V.  
TARTU ÜLIKOOLI  
ÕIGUSTEADUSKONN

2. nov. 1940.

267.

TARTU

DIPLOMITÖÖ

teemal

" T Ä Ä V I T U S M E N E T L U S "

Stud.iur.

ERICH JALAJAS

matriikli nr. 12871.

A.A

2716.

Lõpetanud E. J. Kadon.

11. XII 40. a.

Arv. Arv.  
2. 8. 1940  
16. XI. 40  
J. Kadon

E e s s õ n a.

Käesoleva töö ülesandeks on selgitada meie kehtivas Tsiiviil Kohtupidamise Seadustikus esineva täävitusemenetluse mõistet, eesmärki ehk sihti ning anda ülevaade täävitusemenetluse liikidest.

Selle ülesande täitmiseks autor pidi analüüsima antud küsimust otseselt käsitlevaid Tsiiviil Kohtupidamise Seadustiku (edaspidi TKS) paragrahve ja nimelt §§ 2054 - 2093 ning pääle nende ka viidatud sama seadustiku ning Balti Eraseaduse vastavaid paragrahve. Nimetatud seadusandluse ürikmaterjali kõrval oli vaja läbiuurida ka täävitusemenetluse kohta puutuvate TKS paragrahvide andmise motiivistikku, mille põhjal need paragrahvid anti. Need kaalutlused on ära toodud A.Gasman'i ja A.Nolken'i koostatud raamatus "Položenie o preobrazovanii sudjebnoi časti" lhk. 195 - 217 ja kuna mainitud paragrahvide motiivide avalikuks tegemine eriraamatus oli hädavajalik sel-

leks, et kergendada siinseile kohtuile Kohtute reformi ajal uue seaduse rakendamist ja et vältida eritõlgitsusi nende poolt, siis käesoleva töö autori arvates tuleks osutada ülal- tähendatud teosele kui allikmaterjalile erilist tähelepanu ja võtta seal-esinevaid seaduse paragrahvide kommentaare juhtnõo- riks täävitusemenetluse probleemi käsitlemisel. Tuleb mainida, et ka meie Riigikohtu tsiviilosakonna tegelus on suurel määral ar- vestanud selle teose kommentaarides väljendatud seisukohti konkreetsete juhtude lahendamisel.

Seega osutus käesoleva töö peamiseks allikaks just ülalni- metatud teos. Kõrvalallikaina on autor kasutanud Riigikohtu Tsi- viilosakonna otsuseid, sirvides läbi peaaegu kõik Eesti vabariigi- aegse selle osakonna tegeluse, milledes kuidagi on puudutatud arutlemisele tulevat probleemi. Samuti on olnud ajakiri "Õiguses" ilmunud vastavad artiklid kasutusel. Töö koostamisel osutusid hädavajalikeks veel järgmised seadustikud ning tööd: Tsiviil Kohtupidamise Seadustik (ex-Vene Seaduste Kogu 16 r. 1 osa

1914.a.) ühes seletustega ja Tjutrjumov'i "Tsiivilprotsess".

-----

Enne küsimuse arutlemisele asumist, peame tähendama, et täävit~~x~~us esineb igasugustes seadussüsteemides suuremal või vähemal määral ning see seisneb tundmatute isikute täävituses oma õiguste, nõuete, vaidluste ja n.e. esitamiseks kohtule.

Täävitusi võime liigitada nende õiguslike tagajärgede järgi täävitatavate suhtes kahte liiki; harilikkudeks ja täävit~~x~~usmenetluses ettenähtud täävitusteks. Seda liigitamist õigustab, nagu ülal juba tähendatud, nende täävit~~x~~usliikide erinevad õiguslikud tagajärjed.- Igasugused kohtu poolt tehtavad täävitused, milledega kutsutakse tundmatuid isikuid kohtule üles andma oma õigusi, vaidlusi, nõudmisi jne. täävit~~x~~uskuultuses määratud tähtaja jooksul, omavad kindlaid õiguslikke tagajärgi. Nendeks tagajärgedeks on isikute õiguste, nõudmiste, vaidluste jne. kustumine, kes oma pretensioone ei esitanud koh-

tule tähtajaks. Harilike täävituste puhul tsiviilõiguslikud tagajärjed tähtajaks mitte-ilmunute suhtes ei ole mitte niirasked, kui täävitusemenetluses toimunud täävituse puhul. Viimasel juhul kustuvad kõik õigused, vaidlused, nõudmised jne., millised jäid kohtule ülesandmata täävituskulutus määratud tähtajaks, õigemini kohtu resolutsiooni kuulutamiseni kohtumäärusega. Nendele õiguste kustumise määrustele, nõndanimetatud preklusioonimäärustele, on kohalikud seadused juba enne Balti kohtute reformi omistanud õige kaugele ulatava tähenduse, määrates ära, et nad on lõplikud ja ei kuulu kaevamisele põhimõttel "contumax non appellat". Hiljem järgnev Balti kohtute reform pehendas küll nende karmust, tehes erandlikel asjaoludel nad kaevatavateks, kuid see ei ole nende mõju ja tähendust suuresti vähendanud. Preklusioonimääruste mõju väljakutsutavatele võib võrrelda nende õiguste, vaidluste, nõudmiste ja n.e. täieliku äralõikamisena ses asjas, mida need määrused käsitavad.

Niisuguseil asjaoludel ei tohi seadus lubada täävituse-

netlust igal juhul, vaid peab seda võimaldama ainult seaduses täpselt ette nähtud juhtudel. TKS §2054 määrabki, et täävitusemenetlus on lubatud seaduses positiivselt ettenähtud juhtudel.

Arvesse võttes kõike eeltoodut, võiks jõuda arvamusele, et täävitusemenetluse siht on negatiivne, seisnedes peamiselt selles, et väljalülitada isikuid, kes täävitusemenetluse kuulutuses tähendatud tähtajaks oma õigusi, nõudmisi, vaidlusi jne. ei esitanud kohtule. Sellise sihi omistamine on aga ilmselt ekslik. Kuigi tuleb tõsitada, et üheks täävitusemenetluse tagajärjeks on tähtajaks mitteilmunud isikute õiguste jne. hävimine, siiski sellest ei saa järeldada, et täävitusemenetluse siht on negatiivne. Täävitusemenetluse positiivsus väljendub õige mitmes momendis: 1) täävitusemenetluse kuulutuses tähendatud ajajooksul hoitakse kõikide tundmatute isikute õigused, nõudmised jne. alal; seega täävitusemenetluse üks siht on õiguste jne. alalhoid, 2) kuigi tähtajaks, õigemini kohturesolutsiooni kuulutamise, hävinevad kõik mitte ülesantud õigused, nõudmised

jne., siis seda ei saa lugeda ebaõiglaseks, sest esiteks väljakutsutavaile oli antud võimalus esitada oma pretensioone tähtajaks, ja kui nad seda ei kasutanud, siis see asjaolu peegeldab nende passiivsust, huvipuudust ja loidust asja vastu; seda ebaõiglasem oluks olukord, kus seadusega oleks võimaldatud väga pikka tähtaega õiguste, nõudmiste jne. ülesandmiseks, milline absorbeeriks kõik hüved, mida pakub täävitusemenetlus.- Täävitusemenetluse paluja on tavaliselt see asjast huvitatud isik, kellest võib arvata, et asi, milleks täävitusemenetlust paluti, otsustatakse tema kasuks. Ei oluks see tõttu loomulik niisugune seisukord, kus seadusandlus oleks näinud ette pikka tähtaega pretensioonide esitamiseks ja sel viisil tõkestanud näit. pärimisõigustesse kinnitamisel asja valdamist ja kasutamist õige omaniku poolt.- Kirjeldatud momentides väljendubki täävitusemenetluse positiivsus.

Mis puutub aga isikuisse, kel mingisugustel erilistel asjaoludel, mis seaduses ettenähtud, ei olnud võimalik esitada

oma õigusi, nõudmisi jne. kohtu poolt määratud tähtajaks, siis nende isikute suhtes seadusandlus teeb erandeid, võimaldades neile esitada oma õigusi, nõudmisi jne. ka siis, kui kuulutuses tähendatud tähtaeg on nende poolt mööda lastud. Näiteks võivad teadmatult kadunud, kes surnuks tunnistatud nõuda oma varanduse tagasisaamist isikuilt, kellele see üle anti. Ent iialgi ei ulatu nõuete, õiguste jne. esitamise õigus üle üldaegumistähtaaja.

Nii näeme, et täävitusemenetlus kaitseb õige mitmeuguseid huve, nii paluja kui ka väljakutsutavate omi.

Kuna aga täävitusemenetluse tsiviilõiguslikud tagajärjed on õige resoluuatse tähendusega, nagu ülal juba mainitud, siis seadusandlus on piiranud selle kasutamise võimalust ainult seadustes ette nähtud juhtudega, kusjuures on ükskõik, missugustes seadustes sisalduksidki sarnaste täävituste juhised.

Ei oleks üleliigne tutvuda nende juhtudega, mil seadus võimaldab kasutada täävitusemenetlust. Balti Eraseaduses esineb rida juhte, kus võimaldatakse täävitusemenetlust. Näiteks: 1) pä-

randi kreditoride täävituse eestkostja palvel nende rahuldamiseks (§§ 373 ja 374), 2) pärijate ja kreditoride täävituse pärandi avamisel hooldaja või pärijate palvel või kohtu äranägemisel, kusjuures tähtaeg määratakse kohtu poolt, kuid ei või olla üle tähtaasta (§§ 2597 ja 2619), 3) kõikide isikute täävituse asjast huvitatud isikute palvel või kohtu äranägemisel, kes omavad vaidlusi testamendi vastu, hoiatusega, et kui kuulutuses tähendatud aja-jooksul ei avaldata vaidlusi, siis testament tunnistatakse seadusjõusse astunuks (§§ 2451 ja 2452), 4) täävituse fideikomissi asutamise puhul asutaja palvel, kõigi vaidluste ja nõudmiste esitamiseks tähtaasta jooksul ja niisamuti fideikomissi lõpetamise puhul, kuid viimasel juhul seadusega pole määratud täävituse sunduslik tähtaeg, 5) täävituse korroboratsiooni soorituse puhul tehingust osavõtjate palvel, aga talukohtade müümisel ka palveta, heistluste esitamiseks kohtule seaduses määratud tähtaja ja nimelt tähtaasta jooksul (märkus 2 §§ 3018 ja 3019 juurde) või kuus kuud ( Eestimaa Ta-

lurahva Seadus 1856.a. § 254 ), 6) täävituse vabatahtliku varanduse võõrandamisel huvitatud isikute palvel väljaostu õiguste esitamiseks täävituses tähendatud tähtaja jooksul, 7) kreditoride täävituse varanduse võõrandamisel, kusjuures tähtaeg määratakse kohtu poolt, 8) täävituse võladokumentide kaotuse puhul huvitatud isikute palvel, kus tähtaja määrab kohus. Pääle loetletute, seaduses Balti kubermangu riigimõisade maa ja servitutide asjade lahendamise kohta on ette nähtud majoraat- või fideikomissi mõisa valdaja täävituse, kes taotleb üleribaste maade vahetust riigiga, kõikidele agnaatidele ( Balti Eraseaduse mõistes mehe joonel sugulasile) vaidluste esitamiseks selle vahetusprojekti vastu nelja kuulise tähtaja jooksul.

Nagu eeltoodust nähtub, võib kohus täävituse toimetada oma äranägemisel ainult järgmistel juhtudel: 1) seadus- ja testamendijärgsel pärimisel ja 2) talumaade ostu-müügi lepingute korroboratsiooni puhul. Kõigil ülejäänud juhtudel toimub täävituse aga huvitatud isikute palvel. Samuti täävituse tähtaeg on mõningail

juhtudel kohtu poolt määratav, teistel juhtudel aga seadusega määratud.

Nagu Gasman-Nolken'i raamatus ära toodud kaalutlusist selgub, oligi ülaltähendatud asjaoludel ning arvesse võttes, et tundmatute isikute täävituse säilituseks moodustab osa hoiumenetlusest, tarvilik täävituse kohta anda eri eeskirju TKS-u erimenetluste jaotustes.

Kuid Balti Eraseaduses mainitud juhud, mil seadusega võimaldatakse täävitusemenetlus, ei ole aga ainsad. Kohaliku hüpoteegilise süsteemi funktsioneerimisel esineb hädavajalikuna ka õige tihti praktiseeritav täävituse hüpoteekide kustutamiseks. Seetõttu esinebki see erimenetluste liikide hulgas. Seaduses positiivselt ette nähtud juhuste hulka aga ei kuulu täävituse kaotatud asja omaniku avastamiseks, kuna see täävituse tehakse BES § 737 ja § 739 kohaselt mitte kohtu vaid politsei poolt.

Juhised, mis antud TKS -u erimenetluste jaotustes täävitusemenetluse kohta, jagunevad üldisteks ja erilisteks eeskirja-

deks, kusjuures esimesed on antud §§ 2054 - 2071 ja viimased §§ 2072 - 2093. Et saada selget ettekujutust tingimuste olemasolul<sup>st</sup>, mil võimalik rakendada täävitusemenetlust, seks on möödapääsmatult tarvilik käsitleda kõiki paragrahve järjekorras, nagu nad esinevad TKS-us.

§ 2054, mille järgi täävitusemenetlus võimaldatakse ainult seaduses täpselt ette nähtud juhusel on leidnud käsitlemist juba eelpool, mille tõttu siinkohal pikemalt enam ei peatu.

§ 2055 aga määrab, et täävitusemenetlus tõusetub ainult huvitatud isikute palvel, välja arvatud juhud, kui seaduses selles asjas muud sätted (BES §§ 2451, 2597 jt.).

Kuigi täävitusemenetlus alustatakse tavaliselt huvitatud isikute palvel ning üldise reegli järgi (TKS § 4) täävituse ei või alustatud saada kohtu otsesel äranägemisel, on seadusi, kus määratakse otseselt, et neil, seaduses ette nähtud juhtudel, kohus teostab täävituse oma äranägemisel. Eelkirjeldatud juhtudeks on täävituse vaidluste esitamiseks testamendi vastu, pärijate ja <sup>testamendi avamise kohta (TKS § 1958)</sup>

isikute täävitus, kes omavad vaideid talumaade müügi kohta.

§ 2056 püstitab üldise reegli selle kohta, et palve täävitusemenetluse avamiseks, kui see puudutab kinnisvara õigusi või hüpoteeke, peab olema esitatud Ringkonnakohtule, kelle piirkonnas peetakse selle kinnisvara kohta kinnistusraamat.

Mainitud üldise reegli tarvilikkus täävituse alluvuse kohta seisneb selles, et vältida täävituste kordamisi, kui nad puudutavad õigusi kinnisvaradele või hüpoteegilistele nõudmistele. Seetõttu fikseeritakse, et sarnased täävitused esitatakse Ringkonnakohtule, kus peetakse selle kinnisvara kohta kinnistusraamat.- Teisel juhel määratakse alluvus aga täävitusemenetluse erillikide osas.

§ 2057-s on esitatud rekvisiidid täävitusemenetluse avamise palve sisu kohta. Nendeks on:

- 1) asjaolude tähendus, millele põhjeneb täävituse taotlus, ühes seda kinnitavate tõendite lisamisega,
- 2) täävitatavate isikute mitteilumise tagajärjed,

3) need asjast huvitatud isikud, kes palujale teada.

Mis puutub käsitletava §-i p.2-se, siis on selge, et palves peab paluja neid kahjulikke tagajärgi ära näitama, milliseid tema seob täävitlusega, sest nimelt need tagajärjed, kui nad pole seadusega vast<sup>u</sup>olus, peavad eksisteerima täävitusemenetluse kuulutusesis.

Kolmanda punkti kohta on aga öelda, et täävituse oma olemuse järgi tahab teatavaks teha tundmatuid isikuid, seega ta ei pea laienema tuntuid isikuile, keda ei kutsuta kohtusse kuulutusega, vaid kohtukutsetega. Silmaspidades seda täävituse sihti, tuleb nentida, et kui palujale on teada asjast huvitatud isikud, siis on ta kohustatud need omas palves ära näitama.

Vastavalt sellele seisukohale on toimunud ka Riigikohtu Tsiviiliosakonna tegeelus, nimelt oma toim. nr.183-, 1935.a., milles seletatakse: "Piirdudes oma palves ja teadaandes seletusega, et surnud Marie K. pärijateks on tema, Julius K. ja pärandi-jätja" lähemad sugulased" on ja kus nad elavad, ei and-

nud ta aga neid "lähemaid sugulasi" üles, olgugi, et need era-  
kaebajate seletuse järgi elavad temaga ühes ja samas majas, siis  
oli rahukohtunik kohustatud Julius K. käest nõudma vastavate  
andmete esitamist. Et aga rahukohtunik seda pole teinud ning sel-  
le tema minetuse tagajärjel on täitmata jäänud ja seega rikutud  
TKS § 2057 p.3 ja § 2063 eeskirjad, siis olid kaebajad Tsiviil-  
Kohtupidamise Seaduse § 2068 põhjal õigustatud taotlema rahu-  
kohtuniku määruse tühistamist millega nende õigused Marie K. pä-  
randi pääle olid kustunuks tunnistatud."

§ 2058 kirjutab ette, et palvetes täävitusemenetluse avami-  
se kohta hüpoteekide kustutamiseks ja kaotatud aktide kehtetu-  
teks tunnistamiseks, asjaolud, millistel põhjened täävituse taot-  
lus, täpsete tõendite puudumisel, peavad olema tõendatud niivõrd,  
et need oleksid tõenäosed, kusjuures palujalt võetakse allkiri  
selles, et tema need asjaolud esitas puhtas tões ja oma südame-  
tunnistuse järgi, vastasel korral karistuse ähvardusel Rahukohtu  
Nuhtlusseaduse § 176<sup>1</sup> alusel.

uus KTS §

Eelkirjeldatud §-is antud juhtnööri tuleb võtta erand-eeskirjana, mida saab kasutada ainult juhtudel, mis §-is tähendatud s.o. kui on tegemist hüpoteegi kustutamise või kaotatud aktide kehtetuks tunnistamisega, millistel juhtudel palve põhistus võib harva olla kinnitatud täpsete tõenditega, näit. võlakohustuse kaotus, või võla tasumine, kreditori ja tema elukoha teadmatus. Arvesse võttes viimast asjaolu, on võimalik asjaolusid palves tõendada niivõrd, et nad ilmneksid tõepärasena. Seda juhtnööri ei tohi mingil tingimusel aga rakendada mingeile teistele juhtudele, näit. BES § 2619 puhul, sest seal esinev lause "kui hageja võib tõendada" kahtlemata määrab seda, et temas ette nähtud juhul peab lahendamata üldiste juhtnööri ja tõendite jõu järgi.

Paluja poolt palves esitatud asjaolude tõepärasuse eest vastutab ta oma allkirjaga Rahukohtu Nuhtlusseaduse § 176<sup>1</sup> alusel.

§ 2059-s näidatakse täävitusemenetluse edaspidine käik,

Uus §  
KsS

A

kui kohus tunnistas palve rahuldamisvääriliseks. Sel juhul teeb kohus määruse, kutsudes kuulutuse kaudu ametlikes teatajais kõiki huvitatuid isikuid oma nõudlusi üles andma. Mis puutub mainitud kuulutuse sisu kohta, siis need peavad sisaldama § 2060 järgi järgmisi essentsiaalseid sisuosiseid:

- 1) paluja eesnime, perekonna nime,
- 2) põhjus ja täävitusemenetluse asi,
- 3) tähtaeg, mis määratud õiguste ülesandmiseks,
- 4) tähtjaks mitteilumise tagajärjed.

Illustratsiooniks toome allpool sellise kuulutuse, kus nimetatud elemendid esinevad:

"Tartu 6.jaosk.kohtunik kutsub TKS §§1967,2011-2014,2079 ja Balti Eraseaduse § 2451 põhjal ja Emilie V.palvel kõiki isikuid, kellel kui pärijail, võlausaldajail jne. on nõudmisi, õigusi ja vaidlusi l.V 40. Tartu vallas surnud Kristine Jaani tr. N-1, sünd. Tomson, testamendi vastu, mis tehtud 9.X 1939. ja avatud avalikul kohtuistungil 23.VIII-40. kui ka tema päranduse

kohta, oma õigusi, vaidlusi, nõudmisi jaoskonna kohtunikule üles andma kuue kuu kestel, arvates selle kuulutuse ilmumise päevast ENSV Teatajas, hoiatusega, et kõik õigeks ajaks üles andmata nõudmised, õigused ja vaidlused tunnistatakse kustu- nuks ja testament seadusjõusse astunuks."

Jaoskonna kohtunik.

Sekretär.

Nagu toodud üleskutsesest nähtub, peavad kõik § 2060 ette- nähtud sisuosised esinema.

Kuulutused seega peavad vastama ülalmainitud nõuetele ning need avaldatakse pärast asja läbivaatamist kohtu poolt ja pärast täävituse taotluse tunnustamist rahuldamisväärseks.

Ühtlasi sisaldavad kõnesolevad §-id (2060-2061) tähtaja ehk selle ajavahemiku täpse määrangu. See kõigub 6-e kuu ja tähtaasta piirides. Üksikuil juhtudel on tähtaeg määratud sea- dusega, näit. täävituse puhul fideikomissi asutamisel ja korro- boratsioonil teostamisel. Teistel juhtudel on tähtaja määramine

jäetud kohtu hooleks. Viimasel juhul on aga seaduses mõnikord fikseeritud tähtaja kõrgem piir, milleks on tähtajaline aasta. Viimase pikkus pole aga igalpool ühesugune - eriterritooriumidel on selle pikkus näit. erisugune, kuid vaatamata sellele, esineb ta normina õiguste kehtetuks tunnistamisel nende mittekasutamise tõttu.

Kohtutegeluses on aga väljakujunenud 6-e kuune tähtpäev, milline vastab ex-Vene täävituse tähtajale ning ka tähtajale talumaade ostulepingute korroboratsioonil.

Tekib küsimus, millisest momendist lugeda tähtaja jooksu? BES § 3627 näeb ette tähtaja lugemist kuulutuse päevast, kuid jätab sättimata, mida lugeda kuulutuse päevaks. Siin võivad kerkida kaheksugused arvamused: kas lugeda kuulutuse päevaks kuulutuse koostamise või selle trükkimise päev? Kohtutegelus asus selles küsimuses seisukohal, et kuulutamise päevaks, millest tähtaja jooksu arvestatakse, tuleb lugeda kohtu poolt kuulutuse koostamise päeva, ühtlasi äratähendades kuulutuses ka täht-

Kust autor  
Seda on võetud?

aja viimase päeva, arvates kuulutuse koostamise momendist. Selle line seisukoht aga ei tohiks olla mõõduandev. Ta on mittesobiv seetõttu, et kuulutuse koostamise ja selle trükkimise vahel esineb enam ehk vähem pikem aja vahemik, mil täavitataval pole võimalust kasutada oma õigust nõuete esitamiseks väljakutsete järgi, kuna ta midagi ei tea väljakutsest. Kõigi nende esiletõstatud põhjuste tõttu on õige arvata tähtaja jooksu kuulutuse trükkimise päevast ametlikus teatajas, mis vastab ka TKS § 301-s väljendatud üldisele reeglile.

*Wu kesetrukk  
ka m!*

§ 2062 lausub, et kuulutused, mis näidatud § 2060-s, publitseeritakse korras, mis määratud § 295 ja § 297, ja peale selle trükitakse ära kohalikus ajalehes ja pannakse välja kohtu vastuvõtu ruumis, aga kui linnas on börs, siis ka börsil. Kui täävituse puudutab kinnisvara õigusi või nõudmisi, mis kindlustatud hüpoteekidega, siis peab kuulutus väljapandud olema ka kinnistusjaoskonnas, kus peetakse selle kinnisvara kohta kinnistusraamatut.

Selle §-i mõtte kohaselt seadusandja on tahtnud kuulutus sisalduva täävituse võimalikult laiaulatuslikku publikatsiooni. Vastavaist kaalutlusist selle §-i juurde selgub, et sarnane publikatsioon esiteks on hädavajalik isikute huvides, kellede õigused täävitusemenetlusega võiksid saada riivatud ja teiseks, et takistada täävitusemenetlust alustanud isikut saavutada otsust, mis poleks aset leidnud, kui huvitatud isikud olnuksid informeeritud väljakutsest.

§ 2063 määrab, et asjast huvitatud isikud, kes paluja poolt näidatud, või kohtule teada, kutsutakse välja olenemata kuulutusest kohtukutsetega üldises korras.- Kuna täävituse sihiks on tundmatute huvitatud isikute kindlaks tegemine ning sellega kohus nagu pöörduks kuulutuse kaudu nende poole, et nad oma õigusi, vaidlusi jne. üles annaksid, siis on oluline, et tuntud huvitatud isikud oleksid välja kutsutud oma õiguste esitamiseks kohtukutsetega, kusjuures selle §-i sõnasõnalise teksti järgi paluja ei ole kohustatud andma kõikide temal teada olevate huvitatud isikute aadresse; samuti pole kohus õigusta-

tud neid temalt nõudma. Selliselt ei või siiski mainitud §-i tõlgendada, kuna ta on seoses § 2057 p.3-ga, omandades laiemat tähenduse.

"Paistab küll, et TKS. § 2063 tekst iseenesest ei kohusta palujat kõikide temale teada olevate asjast huvitatud isikute aadresse üles andma ega kohut nende aadresse tema käest nõudma. Selle paragrahvi täpisealne tekst kirjutab ette, et neile, kes paluja poolt on üles antud või kohtule enesele teada on, kutsetähed saadetakse. Kuid ühenduses teiste sama peatüki paragrahvidega tuleb selle paragrahvi mõtet laiemalt mõista.- § 2057 p.3 nõuab, et proklaami taotleja peab üles andma temale teada olevad asjast huvitatud isikud. Kui paluja TKS. § 2057 p.3. vastu temale teadaolevaid huviosalisi ei nimeta, kohtule mitte üles ei anna, siis ei saa kohus nende suhtes ka § 2063 nõudeid mitte täita, s.o. neile kutsetähti saata. Säärasel korral võivad seesugused palujal teada olnud ja tema poolt üles andmata jäänud isikud, nii kui teisedki, kes küll olid üles antud, kuid kelle-

le kutset mitte ei saadetud, kohtu otsuse vastu vaielda §2068 ja § 2069 ette nähtud korras. See on TKS § 2063 ja § 2057 p.3 ühine mõte," seletab Riigikohtu Tsiviilosakond otsuses nr.85-1922.a.

§ 2064 kirjutab ette, et asjast huvitatud isikute õiguste ülesandmine, kuigi see tehtud pärast kuulutuses märgitud tähtaega, loetakse õigeaegseks, kui see saabus kohtu poolt sisulise otsuse tegemiseni palve suhtes, mille alusel täävitusemenetlus alustatud (§ 2066).

Seaduses võimaluse loomine õiguste esitamiseks huvitatud isikute poolt pärast kuulutuses tähendatud tähtaega, kuid kohtu poolt sisulise otsuse tegemiseni, on põhjendatud sellega, et õiguste kaotus täävituse tähtajaks mitteilmumise tagajärjena, esineb erakorralise abinõuna, mis peab lubatud olema vaid hädavajalikul korral, ja seetõttu peab olema võimalikult piiratud. Poleks küllaldest alust selliseid õigusi kehtetuteks tunnistada. § 2064 eeskiri ongi püstitatud neil põhjusil ning Saksa üldise

TKS § 828 eeskujul.

Seda vaatekohta leiame Riigikohtu Tsiviilosakonna otsuses nr.97-1930.a.: " ... väide, nagu ei võiks kohtunik selle vaheaja jooksul, kui ta otsuse kuulutamise on edasi lükanud, üldse enam mingisuguseid õiendusi ja tõendusi vastu võtta, eriti ka mitte TKS § 2064 ette nähtud õiguste ülesandmisi tähele panna, olgugi et ta otsust veel valmistanud pole .... on ekslik. Tähtis on ainult, et selline õiguste ülesandmine oleks toimunud selle momendini, mil otsus pole veel tehtud." Teisal loeme, et avanenud pärandi kohta tehtava täävituse otstarbeks on kindlaks teha pärijaid ja kreditore, kellel on õigusi või nõudmisi avanenud pärandi kohta. Mis kujul toimub nende õiguste või nõudmistele ülesandmine kohtule, see pole tähtis, sest oluline on, et need õigused ja nõudlused oleksid pärijaid kinnitavale kohtule teatavaks tehtud enne pärijate kinnitamist. (TKS §§ 2064,2066)

§ 2065 järgi kohus ei asu täävitusemenetluse korras lahendada vaidlusi, mis avaldatud asjast-huvitatud isikute poolt,

jättes nende vaidluste tõendamise poolte hooleks nõudekorras. Kui aga vaidlus võib avaldada mõju täävitusemenetluse alusel tehtavale otsusele või teeb võimatuks menetluse jätkamise, siis kohus, vastavalt asjaoludele, kas seistab täävitusemenetluse kuni vaidluse lahendamiseni või üldse lõpetab selle.

Täävitusemenetlus kuulub hoiumenetluste liikide hulka ning peab ka säilitama hoiumenetluse iseloomulikud jooned, mille tõttu ei või teda segada vaide- ehk nõudemenetlusega. Seda asjaolu arvestades, ei või täävitusemenetluses arutama hakata vaideid, mis algatatakse nende ilmunud isikute poolt, kes olid väljakutsutud oma õiguste avaldamiseks, ja paluja vahel õiguste kohta, mille piiramiseks väljakutsutakse oli tehtud, vaid see vaidlus peab olema meneteldud nõudemenetluse üldiste eeskirjade järgi ning eraldi täävitusemenetlusest. Kui aga peale vaidlustõstnute on veel tähtaaja möödalasknuid isikuid, siis täävitusemenetlus peab jätkuma viimaste suhtes.

Seega see § ei näe ette võimalust täävituse tähtaegade

jooksu seistamiseks.

Täävitusmenetlus seistatakse või lõpetatakse järgmistel juhtudel:

1) kui peale vaidlustavaldanute teisi isikuid ei ole näit. täävituse korral dokumentide kaotamise kohta dokumendi esitamine isiku poolt, kes tõendab dokumendi kuuluvust temale,

2) kui vaidlus tühistab paluja enda õiguse.

Täävitusmenetluse seistamine selle §-i järgi ~~esineb~~ § 681-s esinevast seistamisjuhusest, moodustades erijuhuse. Seetõttu ei saa täävitusmenetluse seistamise juhusel kohaldada eeskirju jooksvate tähtaegade seistamise kohta, mis esineb § 829-s, milline puutub § 681-sse.

Tekib küsimus, kas kohus on kohustatud seaduse järele igal juhul ära lõpetama hoiukorras testamendi kinnitamise toimetuse, kui keegi asjaosalistest tõstab vaidluse testamendi vastu? Ses küsimuses asub Riigikohus järgmisel seisukohal (ots.nr.84 - 1922.a.): "Seadus korraldab pärandusajade toimetust hoiukorras

kahes liigis. Pärijate kinnitamine seaduse alusel on ette nähtud TKS §§ 2019-2023, nende hulka kuuluvat § 2021, ei või kohaldada testamentide kohta käiva hoiukorralise menetluse suhtes. Testamentide ... kohtulik arutamine on ette nähtud TKS §§ 1956 - 1970, kusjuures § 1966 määrab, et testament huvitatud isikute palvel tunnistatakse kohtu poolt seadusjõusse astunuks, kui isikud kellele seadus annab õiguse vaielda testamendi maksvuse vastu, loobusid sellest ... ja peale selle sel korral, kui on täidetud BES §§ 2451 ja 2452 tingimused. Neis seaduse paragrahvides määratakse, et huvitatud isikute palve peale või oma äranägemise järele teeb kohus väljakutse (Proklam), millega kõik isikud, kes testamendi kohta vastuvaidlusi või nõudmisi soovivad tõsta, üleskutsutakse seda tegema teatava tähtaja jooksul (§ 2451). Kui selle järele kohtu poolt määratud tähtaja jooksul ehk kui väljakutset ei tehtud Liivi- ja Eestimaal aasta ja kuue nädala jooksul ... vastuvaidlusi ei tõstetud või kui tõstetud vaidlused kohtu poolt kõrvaldati, siis tunnistatakse testament kohtumäärusega seadusjõu-

liseks. Siin on otsekohe öeldud, et sel korral, kui testamendi vastu tõstetakse vaidlust, katsub kohus järele, kas tõstetud vaidlus on tähelepanemise väärt või mitte; esimesel korral jäetakse testament kinnitamata, teisel korral tunnistatakse aga seadusjõuliseks, mingist asja äralõpetamisest hoiukorras tülitõstmise tagajärjel ei ole juttu .. Kokkukõlas sellega peab ka TKS § 2065, niivõrd kui see puutub testamendi vastu tõstetud tülisid, tõlgendama selles mõttes, et kohtul on vabadus oma äranägemise järele ära kaaluda tõstetud tüli tähendust ka hoiukorras ja põhjendamata tüli kõrvaldada ilma asjatoimetust seisma jätmata või ära lõpetamata.

Testamendi kinnitamise hoiu korras seismapanek on õigustatud aga sel juhul, kui nõude lahendusel on oluline tähendus ning mõju testamendi kinnitamise suhtes (Rk.Ts.Osk. otsus nr.97-1930.a.)

Samuti pärijate kinnitamisel seaduse alusel seaduslikud pärijad, kui nad on päranduse vastu võtnud, (BES §§ 2621,2638)

võivad paluda, et neid kinnitataks pärimisõigustesse. Sellekohased määrused leiduvad TKS §§ 2019-2023. Neist määrustest on näha, et kohus kinnitab pärijad siis, kui nende vahel vaidlust ei ole pärimisõiguse ja osade suuruse üle. Tõuseb pärijate vahel selline vaidlus, ei või kohus seda vaidlust lahendada pärijate kinnitamise korras, vaid jätab pärijate hooleks nõude korras oma vaidlusi ja väiteid tõestada. Pärijate kinnitamise toimetuse paneb aga kohus seni seisma või lõpetab selle asjaolude kohaselt hoopis ära. (Rk.Ts.Osk.ots.nr.88 - 1930.a.)

§ 2066 deklareerib kõikide kuulutuses määratud tähtajaks mitte ülesantud õiguste kustumist kohtu preklusioonimäärusega, milline otsus tehakse nõudja taotlusel või palveta teostunud täavituse puhul kohtu äranägemisel. Enne otsuse kuulutamist kohus võib palujale tähtaja määrata täiendavate tõenduste esitamiseks tema taotluste kinnitamiseks. Asja arutamisele määramine toimub ka siin huvitatud poolte palvel vastavalt TKS §§ 2058 ja 2059 väljendatud üldisele põhimõttele. Seejuures tuleb tähendada, et

kohus ei valva õiguste ülesandmiseks määratud tähtaegade möödumise üle, vaid jätab selle huvitatud isiku, s.o. täävituse paluja hooleks. Kui täävituse kuulutuses tähendatud tähtaeg õiguste ülesandmiseks on mööda, tekib selle palujale õigus paluda kohtult asja arutusele võtmist. Sealjuures peab ta tähtaja möödumise kohta esitama kohtule õienduse, sest kohus ise neid ei kogu.- Et kohus isa oma initsiatiivil ei määra kindlaks istungi, mil asi arutusele tuleb, vaid ainult huvitatud isiku palvel, on põhjendatud sellega, et vahepeal s.o. täävituse tähtaja kestel võib selle põhjus hävineda ( näit. kaotatud dokument on leitud).

Erandina mainitud põhimõttest esineb juht, kus kohus oma äranägemise järgi määrab istungi kuulutuses tähendatud õiguse ülesandmise tähtaja möödumisel. Nimelt pärijate või isikute täävitusel, kes omavad vaidlusi testamendi või korroboratsioonivastu, kohus oma algatusel võib määrata istungipäeva ning tunnistada pärand vaibepärandiks, testamendi või võõrandusakti seadusjõusse astunuks.

Kui peaks selguma, et neist tõendeist, mis kohtule esitatud, ei jätku palves tähendatud asjaolude kinnituseks, mis peavad olema kohtuotsuse aluseks, siis on kohtul kahtlemata õigus nõuda palujalt täiendavaid tõendeid.

Kui aga paluja 6-e kuu jooksul pärast tähtaja möödumist, mis määratud kuulutuses ei avalda arutusele võtmise taotlust, siis edasine selle asja menetlus lõpetatakse ja võib saada alustatud alles uue, tavalises korras toimetatud täävitusega (§ 2067).

Kui esineb eelkirjeldatud juht, siis see näitab täävitusemenetluse paluja huvipuudust asja vastu ja sellest tuleks järeldada tema loobumist asja edasijätkamisest. Need momendid tohiks olla asja lõpetamise alusteks. Tahab paluja asja uuendada, siis see uuendamine võib toimuda mitte teisiti, kui uue täävituse teel.

§ 2068 samuti ka § 2069 määratlevad edasikaebe korda §2066 tähendatud õiguste kustumise määrustele n.n. preklusioonimäärustele: "Täävitusemenetluse alusel tehtud kohtumäärustele ja kor-

raldustele on lubatud erikaebed üldisel alusel. Kohtumäärused, milledega tunnistatud tähtajaks esitamata õigused kehtetuiks, võivad saada kaevatud erikaebe korras,

1) kui täävitusemenetluse avatud juhul, mis seaduses pole positiivselt ette nähtud,

2) kui rikitud TKS §§ 2060, 2062 ja 2063 väljendatud eeskirju üleskutse kuulutuste sisu ning avaldamise korra kohta,

3) kui on tähelepanemata jäänud tähtajad, mis ettenähtud asjast huvitatud isikute ilmumiseks (§ 2061) või määruse tege-  
miseks (§§ 2066, 2067) ja

4) kui kohus on jätnud läbivaatamata õigel ajal üles antud õigused (§ 2064).

Erikaebed nende määruste peale esitatakse ühe kuu jooksul, arvates resolutsiooni kuulutamise päevast.

§ 2069 järgi "Esitamata õiguste kehtetuks tunnistamise määrused võivad saada vastu vaieldud ka hagi abil, kus esitatud isiku vastu, kelle palvel need otsused tehtud. Need hagiid on

lubatud neil juhtumel, mis tähendatud eelmise paragrahvi punktides 1-4, kui ka juhul, mil tõestatud võltsimine dokumentides, mis esitatud palve juures, või tunnustatud valedeks avaldused, mis tehtud selles palves."

§ 2070 - "Eelmises §-is tähendatud hagi esitatakse kohtule, kus on tehtud vaieldav määrus nelja (4) kuu jooksul, arvates sellest päevast, millal hagejale sai teatavaks nimetatud määrus, või sellest päevast, millal dokumentide võltsituks või avalduste tõelimittevastavateks tunnistamise kohta tehtud otsus astus seadusjõusse. Hagi jäetakse tagajärjeta, kui see esitatud pärast kümne aasta möödumist, arvates päevast, millal tehti vaieldav otsus."

Märkus: Kohalikud tsiviilseaduste eeskirjad, mis võimaldavad hagi avaldamist ka teistel peale § 2069 ette nähtud juhtudel, või mis püstitavad hagi esitamiseks pikemaid tähtaegu, kui määratud §2070-s, jäävad jõusse.

Preklusioonimääruste kohta kehtib kaevatamatuse põhimõte - contumax non appellat. Need määrused on kohalikkude seaduste ja

*Mõnes Koide?*

kohtutegeluse järgi lõplikud. Seega kuulutuse tähtajal esitamata jäänud õigused kustuvad jäädavalt (BES §§ 3627, 3019, 1648-1650, 739, 2452 ja Riia magistraadi otsused, Zwingmann'i kogu, prejudi-kaadid nr.103).

Kui selle peale vaatamata lubatakse seadusega nendele kaevata, siis tuleb sellele võimalusele vaadata kui erandlikule. Selle tõttu on preklusioonimäärused kaevatavad peasjalikult kohtu poolt täävitusemenetluses tehtud vigade puhul ja täävitusemenetlust palunud isiku valelikkuse pärast, kusjuures nimetatud määrustele on võimalik vaielda 2 viisil: 1) erikaebuse (TKS § 2068) ja 2) hagi korras (TKS § 2069). Riigikohus on seletanud selle kohta Nahkade nõude asjas oma otsuses nr.58 - 1926.a.

"Niisuguse, n.n. preklusioonimääruse vastu vaidlemiseks jätab seadus kaks teed: erakaebuse tee (TKS §2068) ja nõude tee (TKS §2069). Tahab preklusioonimääruse põhjal oma õigusi kaotanud isik või selle volinik või eestkostja selle määruse vastu vaielda, peab ta ühe neist põhjustest, mis TKS § 2068 on loetle-

tud, ette tooma ja tõeks tegema. Järjeklikult ripub üleskutee tagajärjel tehtud preklusioonimääruse kindlus üleskutset ette võtta palunud isiku poolt esitatud dokumentide ehtsusest, tema poolt kohtule antud avalduste õigusest ja kohtu poolt ette võetud üleskutse toimetuse eeskirjade täpsest täitmisest. Peale põhjuste preklusioonimääruste tühistamiseks (TKS §§ 2068, 2069 ja 2070) peab kaebajal või nõudjal alles olema ja veel mitte mööda läinud tähtaeg. Erakaebuse jaoks on ette nähtud ühekuuline tähtaeg preklusioonimääruse resolutsiooni kuulutamise päevast arva-tes. (TKS § 2068) See tähtaeg on protsessuaalne. Nõude tõstmiseks ette nähtud tähtaeg (TKS § 2070) kuulub aga materjaalõiguse tähtaegade hulka. Nende kestel mittetõstetud nõudmised aeguvad B.Ts.Õ. § 3618 ja järgmistes paragrahvides ette nähtud tingimustel. Kolmandaks peab TKS § 2069 põhjal tõstetud nõue preklusioonimääruse tühistamist taotlema. Ilma selle määruse tühistamiseta ei saa olla kustutatud õiguste endistamist ja maksmapanekut."... "Nõudja võib ühes nõudes ühen<sup>d</sup>da ka preklusioonimääruse tühistamise ja

testamendi-muutmise või pärimisõiguste tunnistamise taotluse."

Teisal, nimelt Rk.Ts.ots.nr.96 - 1931.a. leiame järgmise seletuse "Juba vanus Balti kohtutes üleskutse puhul tehtud määrused olid lõplikud ja mitte-ülesantud õigused kustusid jääda-vald. Ainult üksikutel seaduses eriti ette nähtud juhtudel võis nende määruste vastu vaielda, nagu näiteks päranduse nõude juures (BES § 2619) Balti kohtute veneaegne reform jättis jõusse põhimõtte, et üleskutse toimetuste puhul tehtud määrused on lõplikud ja pehmendas ainult nende karmust seega, et lubas TKS §§ 2068, 2069 ja 2070 loetletud juhtudel nende tühistamist peasjalikult üleskutse toimetuses ette tulnud vigade ja üleskutse toimetust palunud isiku valelikkuse pärast. Seejuures jäid täiel määral maksma ka endised üleskutse toimetuse tühistamist taotlevad nõuded, mille tähtaeg on pikem kui § 2070 ette nähtud neljakuuline. Eriti mainitud on BES §§ 2619 ja 2620 leiduv päranduse nõue (hereditatis petitio). Selle tõstmise tähtaeg teatavatel juhtudel on pikem. Kui päranduse nõudja suudab tõestada, et teade temani ei jõudnud, või tuli mitte õigel ajal, ilma et tema

oleks olnud selles süüdi, kustub tema nõue tähtaasta jooksul, arvates sellest ajast, kui tema teada sai päranduse avamisest, kusjuures tähtaeg ei tohi ulatuda üle kümne aasta pärast päranduse avanemist (BES § 2620). Nõuded TKS §§ 2069 ja 2070 alusel on puhtformaalsed tühistamise nõuded üleskutse korras tehtud vigade pärast. Need nõuded võivad pärandusnõudega (BES § 2619) ühte langeda ja viimane nõude võib neid asendada preklusioonimäärust tühistavas osas (Vene senati ts.dep.ots.nr.23 - 1914.a.)."

Pääle "hereditatis petitio" juhuse leidub kohalikes seadusis veel juhte, mil võib vaielda preklusioonimääruste vastu. Näit. § 3092 põhjal, milline kaitseb äraolijate õigusi, võib nõuda endise seisukorra jaluleseadmist, kusjuures teadmata kadunud, kes kohtuotsusega tunnistatud surnuiks, võivad oma varanduse tagasi saamiseks pöörata hagi nende isikute vastu, kellele see üle anti (§ 527).

Samuti on ilmselt selge, et õiguste kustumise määrustele võib vaielda, kui täävituse oli tehtud seadusvastaselt, või tea-

tis ei jõudnud määrusega õigustkaotanule kohtu süül, või tähtajaks ülesantud avaldis ei ole kohtu poolt tähelepanu leidnud jne.

Loetletud juhtudel ei tohi tõkestada otseselt preklusiooni-määrusega seadusvastaselt riivatute õiguste jaluleseadmist, võimaldades neile endise seisukorra restitueerimist erikaebuse või nõude korras.

Käsitelles tähtaegasid, mille jooksul võidakse kasutada seaduses ette nähtud soodustusi preklusioonimääruste kaevamise võimaluse näol, tuleb tähendada, et erikaebuse tähtajaks on üks kuu, arvates resolutsiooni kuulutamise päevast.

Ühekuuline tähtaeg erikaebuse esitamiseks on võetud sarnaselt VS X köite I osa § 1066<sup>9</sup>-le, väljaanne 1887, mis määrab testamentide kohta tehtud otsuste kaebamise tähtajaks üks kuu. Kuna see § on tunnustatud protsessuaalseks normiks (Projekt novoi redaktsii ustava graždanskago sudoproizvodstva, Peterburg 1900.a.) siis ka tähtaeg on protsessuaalne.

Siin kohal oleks paras juhuseks vaadelda ka meie senist kohtutegelust alamastmetes.

Näit. Tallinna jaoskonna kohtute praksis loeb kohtumäärusi pärimise asjus seadusjõusse astunuiks, kui 7 päeva jooksul arvates TKS § 1293 ette nähtud momendist, ei ole asjaosaliste poolt esitatud kaebust. Juhul, kui testamendi seadusjõusse astunuks tunnustamine või pärijate pärimisõigustes kinnitamine õiguste preklusiooniga ühel ajal ja ühes määruses sünnib, mida seadus võimaldab, siis on võimalik nendele määrustele vaielda §§ 2068 ja 2069 ette nähtud juhustel. Erikaebuse tähtajaks on sel juhul üks kuu. Seepärast ei saaks enne selle tähtaja möödumist I astme kohtu määrust lugeda seadusjõusse astunuks ega pöörata täitmisele. Kuna see tähtaeg on protsessuaalne, siis tema täitmise järgi peaks valvama kohus ise ex officio.-

Hagi esitamise tähtajaks isiku vastu, kelle kasuks preklusioonimäärus tehtud, on § 2070 järgi neli kuud. Sellega leiab piiramist küll üldaegumistähtaeg, kuid see on tarvilik täävituse-

menetluse paluja huvide kaitseks, kelle õigused täävitusemenetluse eseme suhtes on tavaliselt kõige suuremad, sest vastasel korral ei oleks täävitusemenetluse palujal võimalik rahulikult kasutada temale kohtumäärusega mõistetud õigust. Eeltoodud motiividel ning TKS § 750 ja § 796 kohaldamisel on püstitatud § 2070 eeskiri 4 kuulise tähtaja kohta. Selle tähtaja algmomendiks loetakse (TKS §§ 750, 796 ning BES §§ 2619, 2620 ja 3018) vaidlusaluse määruse teadasaamise päeva või päeva, mil astus seadusjõusse otsus niisuguste kriminaalsete asjaolude kohta, mis muudavad kehtetuks vaidlusaluse määruse jõu ja tähenduse.

Õigus hagi esitamiseks kustub üldtähtaja möödumisel igal juhul, mis vastab ka § 806-s esinevale juhisele.

Millal on vaidlemiseks preklusioonimääruse vastu võimalik kasutada pikemaid tähtaegu kui 4 kuud? - Nendeks juhtudeks on BES §§ 2619, 2620 ette nähtud juhud, mis võimaldavad kuulutuse tähtajaks mitteilmunud pärijaile hagi esitamist tähtajalise aasta jooksul, arvates pärandi avanemise kohta teate saamise päevast, kusjuures pärijad peavad tõendama, et täävituse teade nen-

deni ei jõudnud või jõudis mitteajaldi ilma nende süüta.

Samuti jääb teadmata äraolijal õigus hageda tema õigusjärglastelt neile üle antud varandust, vaatamata sellele, et ta ei andnud üles oma õigused täävitusemenetluses ette nähtud ajal.

Kuna hagi esemeks on preklusioonimääruse vaieldavus, on otstarbekohane, et seda arutaks kohus, kus meneteldi ka täävituse asi, kuna mõlemad asjad on teineteisega vastastikkuses seoses. Üldreegli järgi võivad kohtumäärustele ja korraldustele, mis tehtud täävitusemenetluses, vaielda ainult need isikud, kellele õigused kustuvad mainitud määrusega. Teistele määrustele ja korraldustele samus asjus näiteks täävitusest keeldumise, menetluse seistamise või lõpetamise, paluja taotluse rahuldamise kohta mitte täies ulatuses, peavad olema võimaldatud erikaebed üldisel alusel ilma igasuguse piiramiseta.

Täävitusemenetluse kulud § 2071 järele pannakse isiku peale, kelle palvel see menetlus tõusetus.

Sama §-i märkuses mainitakse, et §2054 ja järgnevate eeskir-

jad pole koheldatavad täävitustele, mis teostatakse eriseaduste alusel, teiste, mitte kohtulike asutuste poolt.

### TÄÄVITUSMENETLUSE LIIGID.

#### A. Täävitus kinnisvara võõrandamise puhul.

Kinnisvara võõrandamisel on asjaosaliste ühiseks huviks tuvastada kõik õigused ja nõudlused, millised on ühenduses võõrandatava kinnisvaraga. Omandajale on tähtis saada täieline ülevaade võõrandatava kinnisvara vastu olevate nõudluste kohta. Eriti peab aga omandaja seisukoht olema seadusega kaitstud igasuguste õiguste ja nõudluste suhtes, nagu väljaostuõigus omandi-, pandi- või mõni muu asiõigus, mis ei ole kinnistusraamatusse sisse kantud ja sellega ka temale pole teada. Ta peab olema garanteeritud igasuguste säärase nõudluste vastu, mis võiksid hiljem esile kerkida. Sel viisil omandajale kasulikuna tunduv tehing võiks hiljem esile kerkimud pretensioonide tõttu omandatud kinnisvarale osutada äärmiselt kahjulikuks.

Ent ka võõrandajale pakub huvi asjaolu, et ta rutem oma-  
poolsetest kohustustest omandaja suhtes vabaneks s.o. päämiselt  
vastutusest. BES § 3242 näeb ette, et võõrandaja vastutus kestab  
senikaua, kui on olemas kolmandaid isikuid, kellele mingisuguseid  
õigusi võõrandatud asjale ning võiksid esineda evictio hagiga;  
järjekult vastutus ei lõpe enne, kui see asi on kinnitatud oman-  
daja omandusse usucapio kaudu. Kui aga võõrandamine käis kinnis-  
vara kohta ja selle võõrandamise juures sai avaldatud kuulutus,  
siis vastutuse kohustus lõpeb nii pea, kui kuulutuses määratud  
tähtajaks pole esitatud mingeid nõudeid. Neil kaalutlustel on  
püstitatud § 2072, mis määrab, et kinnisvara võõrandamise puhul,  
nii võõrandaja kui ka omandaja võivad paluda kõigi isikute tää-  
vitust, kes omavad vaidlusi tehingu vastu või mingisuguseid nõu-  
deid võõrandatavale kinnisvarale, mis põhjendatud omandus-, pan-  
di- või muule kinnistusraamatusse mitte sisse kantud asiõigusele,  
samuti ka väljaostuõigusele (BES §§ 1649, 1650, 3018, 3019, 3242, j.t.)

Mis puutub nende vaidluste, nõuete avaldamise tähtjasse,

siis väljaostuõiguse omanik peab vabatahtlikult võõrandamisel esitama oma õigused tähtaasta jooksul, arvates päevast, millal talle sai teatavaks võõrandamine. Proklaami korral peab ta oma õigused üles andma tähtaja jooksul, mis proklaami kuulutuses tähendatud. Nii on see Liivimaa ja Eestimaa maaseaduste ja Narva linnaseaduse järgi.- Isikute suhtes, kes viibivad väljaspool riigi piire, sel juhul, kui ei olnud tehtud kuulutus, tähtajaline aasta loetakse nende tagasituleku päevast (Liivimaa maaseadus, Eesti linnade ja Narva linna seaduste järgi). Eestimaa maaseaduste järgi äraolijad peavad, kui ei olnud kuulutust, esitama nõude kolme aasta jooksul võõrandamise päevast arvates.

Kinnistusraamatuisse sisse kantud tehingute vastu vaidlusi ei lubata pärast tähtajalise aasta möödumist korroboratsioonil päevast arvates, väljaarvatud kui asjast huvitatud isik viibis eemal. Sel juhul tähtajaline aasta algab tema jaoks ajast, mil temale sai teatavaks tehing. Äraolijaks loetakse isikut, kes on väljaspool kõrgema kohtu ringkonna piire.

Kui korroboratsioonikohta tehti poolte soovil proklaam, määrates ära ilmumiseks tähtajaline aasta, ka siis äraolijad peavad avaldama oma vaidlused mitte hiljem sellest tähtajast.

Kuulutada tuleb avalikes teatajais. Kui kuulutuses tähendatud aja jooksul ei avaldata vaidlusi, siis kohtuotsusega tunnustatakse tehing seadusjõusse astunuks ning igasugune edaspidine vaidlus selle kohta lõpetatakse. Ent selle kuulutuse avaldamine sõltub poolte tahtest.

§ 2073 kirjutab ette, et täävituse kuulutuses, mis koostatakse § 2072 alusel, tähendatakse, et tähtajaks, mis kuulutuses määratud, oma nõudmisi mitte esitanu tunnustatakse kaotanuks asitõlguse võõrandatud kinnisvarale. Samuti ka igasuguse selle kinnisvarasse puutuva nõudeõiguse omandaja vastu. Võõrandaja kohustuste suhtes väljakutsutavate isikute vastu täävituse mingit mõju ei avalda.

Kuna täävituse eesmärk on siin kinnisvara omandaja huvide kaitse temale omandamise ajal mitte teada olevate nõudmiste vastu,

siis täävituse vabastab teda asiõiguslikest nõudmistest. Mis puutub aga võõrandajasse, siis tema võlakohustused täävitataivate suhtes, mis kindlustatud ingrosseerimata hüpoteekidega ja muu sellesarnastega, jäävad püsima ka täävituse korral.

§ 2074 järgi täävituse tagajärjed ei laiene maasunnistele.

Kui on tegemist sarnaste asiõigustega, mis lahutamatuult seotud kinnisvaraga, näiteks maasunnistega, siis on enesestmõistetav, et väljakutse ei vabasta kinnisvara omandajat niisuguseist kohustusist.

#### B. Täävitus fideikomissi asutamisel või lõpetamisel.

§2075 määrab, et perekonna või sugukonna fideikomissi asutamisel tehakse asutaja palvel kõigi isikute täävitus, kes omavad mingeid vaidlusi fideikomissi asutamise vastu või fideikomissi esemele ulatuvaid nõudeid, hoiatusega, et tähtaajaks mitte ülesantud õigused tunnustatakse hävinuks.

Kuramaal täävituse mõju ei laiene õigustele ja nõudmistele,

mis kantud kinnistusraamatuisse, samuti mitte maasunnistele ega ka mitte sunduslikele pärijaile (TKS § 2076).

Juhusel, mis tähendatud BES § 2576 kohus fideikomissi viimase valdaja palvel teeb täävituse kõigi fideikomissile ulatuvate nõudmiste suhtes, hoiatusega, et tähtajaks nende mitteesitamise puhul fideikomiss kuulutatakse ära muudetuks ja selle ese vabaks varaks (§ 2077).

§ 2078 mõtte kohaselt võivad surnud viimase fideikomissi valdaja pärijad, kes asutamise akti järgi ei või pärida fideikomissi, paluda täävitust, tagajärgedega, mis tähendatud § 2077-s.

Nagu eeltoodud §§-de sisust järgneb, on tähtis sarnaste juriidiliselt relevantse akti sooritamisel, nagu on seda fideikomissi asutamine, mis muudab või lõpetab isikute õigusi ja nõudmisi kavatsetava fideikomissi eseme suhtes, tingimata teostada nende isikute proklaam, kes evivad õigusi fideikomissi eseme vastu, või kel on vaidlusi fideikomissi asutamise akti vastu.

Proklaami kuulutuses tähendatud aja jooksul mitte esitatud

õigused kustuvad lõplikult.

Ent teatud juhustel ei ole vaja fidekomissi asutamise üle kuulutada. Riigikohus on seletanud, et fidekomissi asutamise üle tuleb TKS § 2075 jj. ette nähtud korras kuulutada siis, kui see asutamine toimub vastava aktiga fidekomitendi eluajal, sest see kuulutus tehakse viimase, s.o. fideikomissi asutaja, palvel selleks, et tema kreditorid ja teised selleks õigustatud isikud võiksid fidekomissi asutamise vastu vaielda enne kui tehakse vastav sissekanne kinnistustaamatuis. Koguni teine on asi siis, kui fidekomiss teatud kinnisvara suhtes on asutatud testamendiga. Säärasel korral avati testament seaduses ette nähtud korras, sooritati väljakutsementlus, millega kutsuti kõiki testamenditegija kreditore ja teisi isikuid, kes testamendi korraldusi lugesid nende huve ja õigusi rikkuvaks, vaidlusi avaldama testamendi vastu, järelikult ka selle testaatori korralduse vastu, millega ta oli määranud oma kinnisvara fidekomissiks. Polnud väljakutse tähtajal keegi vaieldnud fideikomissi asutamise vastu ja kuulutas ko-

hus testamendi vastava tähtaja möödudes seadusjõusse astunuks, siis kantakse fideikomissi asutamise kohta vastav määrus kinnisvara kinnistusregistrisse testamendi põhjal ning mingit TKS §2075 jj. ette nähtud väljakutsemenetlust siin pole vaja enam sooritada. RT toim. nr.192,1933.a.

Kui aga fideikomissi pärimis järjekorras pole enam isikuid, kes oleks õigustatud fideikomissi asutamise akti alusel pärima, siis viimane fideikomissi valdaja muutub fideikomissi eseme omanikuks. Sellele aga peab eelnema kõigi isikute proklaam, kes võiksid huvi tunda fideikomissi äramuutmise vastu. Kui määratud tähtaja jooksul ei anta üles mingeid nõudmisi või õigusi, siis astub see äramuutmise fakt seadusjõusse.

Esineb aga juht, kus fideikomissi viimane valdaja sureb, ilma et ta oleks palunud proklaami, siis see õigus tsedeerub tema pärijale.

Mis puutub maasunnistesse, siis on loomulik, et täävituse tagajärjed ei avaldu nendele, kuna nad on seotud kinnisvaraga ja

mitte tema valdajaga. Nendega seotud kohustused lasuvad igakordse kinnisvara valdajal valdamisfakti jõul.

Sarnased nõuded, mis hüpoteegiga kindlustatud või sundpärivate õigused Kuramaal, ei kustu ka siis, kui õigustatud isikud proklaami tähtajal neid ei avalda. Sellisel juhul paistab, nagu oleks tegemist vaikiva loobumisega kreditori poolt, kuna ta ei esitanud tähtajal omi pretensioone fideikomissi eseme kohta. Tuleb tähendada, et vaikivast loobumisest sel korral ei piisa, sest seadus nõuab siin positiivset tahte väljendamist. Seega peab kreditor nõudmistest loobumise korral seda väljendama otseselt.

### C. Täävituse pärandi avamise puhul.

Pärandi avamise kuulutustes (art.1967,2012-2014) peab olema tähendatud, et kõik, kel pärandile mõnesugused õigused, kas pärijatena, legataaridena, fideikomissaaridena, kreditoridena j.m.s., või kel on mõningaid vaidlusi testamentaarse korralduse vastu, juhul, kui nad ei esita oma õigusi või vastuvaidlusi väl-

jakutse tähtpäevani, loetakse need õigused kaotanuks või vastuvaidlustest loobunuks (TKS § 2079).

Väljakutse mõju ei laiene: 1) nendele nõudmistele surnu vastu, mis kantud kinnistusraamatuisse, välja arvatud protsendid ja muud lisanõudmised (BES § 1351, 1912 a. lisa järgi), 2) nõudlustele (pretensioonidele), mis esitatud enne väljakutse kuulutamist (TKS § 2080).

Kõnesolevad §§-id rajanevad BES §§ 2451, 2452, 373, 2619, 2620 ning täpsustavad tagajärgi, mis tabavad väljakutsutavaid täävituse tähtaja möödalaskmisel. Ühtlasi täiendavad nad TKS §§ 1967, 2012-2014, millised käsitlevad pärandi avamise kuulutusi.

Aranäidates pärandi avamise kuulutuse olulisi elemente, loetellakse § 2079 ka isikud, kel võiksid olla mõnesugused õigused pärandile. Need isikud on pärijad, legataarid, fideikomissaarid, kreditorid j.m.s.

Nagu loendist näha, on mainitud eeskätt pärandusõiguslikke (pärijatena, legataaridena, fideikomissaaridena) ja obligatsioon-

niõiguslikke nõudlusi, kuna asjaõiguslikud nõudlused on jäänud expressis verbis mainimata. Sellest tuletab dr.iur.E.Ein, et proklaami mõju ei ulatu omandiõigusele, tuues oma artiklis "Kas kaotab omanik õiguse asjale, kui ta oma õigust üles ei anna TKS art.2079 korras?" ajakiri "Õiguses", nr.9- 1932.a., rida kaaluvaid asjaolusid eeltoodud väite tõestuseks. Esiteks suurt õiguste liiki-asjaõigusi-ei saavat paigutada lühendi alla "i.t.p." Teiseks omanikud võivad üldse mitte teada, et nende asi just selle isiku pärandusasjade seas viibib, kelle pärandi avamisest üleskutsega teatatakse, sest omaniku asi võis sattuda pärandustombu hulka isegi omaniku teadmata. Selle tõttu omanik sageli ei saagi esitada hagi. Kolmandaks oma õigused peavad üles andma isikud, kel on õigused pärandile. Omandi hageja ei väida õigust pärandile, vaid ainult oma asjale. Neljandaks art.2080 p.1 kõneleb nõudmistest, mis sisse kantud kinnistusraamatuisse, kuna asiõigustest, eriti omandiõigusest pole sõnakestki sel põhjusel, et seadusandja seda ei alluta proklaami mõjule ka art.2079-s.

Samuti väite, et proklaam on eriliik üldisest iganemisest ja seepärast allub sellele ka omandusõigus, tuleb vastu seada kaalutlused, et väljakutse on õiguspoliitilisel kaalutlusil loodud instituut, omades ainult mõningaid sarnaseid jooni igamisega. Väljakutse norme ei saa ekstensiivselt tõlgendada, sest väljakutse kord on rakendatav ainult seaduses ette nähtud juhtudel. Ka on väljakutse tagajärjed raskemad ja nimelt omandiõiguse kaotus, kuna igamise puhul kustuks vaid konkreetne omandi hagi, jne.

Neist toodud kaalutlusist tuleb järeldada, et § 2079-s on juttu ainult parandusõiguslikest ja võlaõiguslikest nõudlusist.

Nending, et täävituse mõju ei laiene kinnistusraamatuisse kantud nõudmistele surnu vastu §2080 p.1 järgi, on loomulik, sest need nõudmised ei kustu aegumisega, järelikult ka täävituse tähtaaja möödalaskmisega. Sarnaste nõudjate positsioon jääb samaks ka täävituse tähtajal mitte ilmumisel, mida võiks tõlgendada vaikiva loobumisena.

Protsendid ja muud lisanõudmised hüpoteekide järgi aga

alluvad täiel määral proklaami mõjule, kuna nende tähtaeg saabus pärandijätja surmapäeval. Niisugune arvamine, et nõudjat pole rahuldatud hüpoteegi tähtpäeval protsentides või muudes lisa-nõudmistes, ei ole paika pidav, sest kuna neid hüpoteekraamatuisse ei kanta, siis ei tohi võtta tähtpäeval mittetasumise fakti kui midagi tõenäolist.

Mis puutub § 2080 p.2-sse, siis on arusaadav, et pretensioonid, mis esitatud enne väljakutse kuulutamist, ei allu selle mõjule, sest vastasel korral esineks vastolu täävituse eesmärgiga. Väljakutse sihiks on teatavasti nõudluste <sup>u</sup>tä~~v~~astamine, millised kohtule ei ole teada, mistõttu üles antud nõudlusi ei tule uuesti esitada.

Samuti, kui täävituse tähtaja kestel kreditori nõudlus päranditombu vastu kohtule on avaldatud hagi tõstmisega päranditombu vastu, siis ei käi hilisem kohtumäärus, millega ülesandmata õigused ja nõudmised on kustunuks tunnistatud, juba sellise ülesantud nõudluse kohta (Rk.Ts.Osk.toim.nr.473-R,1937.a.).

D. Täävitus hüpoteekide kustutamiseks.

Nagu selgub Gasman-Nolken'i kommentaaridest, seda liiki täävitusi käsitlevate §§-de juurde on tegeliku elu vajadus sundinud kohut tarvitusele võtta hüpoteekide kustutamisi täävitusmenetluse korras.

BES-e järgi võla tasumise fakt pole küllaldane hüpoteegi täielikuks kustutamiseks, vaid selleks peab veel vastav hüpoteek kinnistusraamatust eksgrosseerima. Eksgrossatsiooniks on aga tarvilik 1) kreditori nõusolek, 2) hüpoteekaarakti originaali esitamine.

Need BES-se nõuded raskendasid hüpoteekide kustutamist, sest kreditori isikut hüpoteegi käest kätte liikumisega võlgnik hiljem ei tundnud ning tema nõusolekut oli seetõttu võimatu saada. Esines tihti ka juhuseid, kus hüpoteekaarvõlg oli ammu tasutud ja algakt võlgnikule tagasi antud, kuid kinnistusraamatuis figureeris edasi mitte õigeaegse kustutamise tõttu. Mõnikord ei saadud

tuntud kreditori nõusolekut sellepärast, et ei teatud tema asukohta. Õige sagedased olid juhud, et rahuldatud kreditoril, kes küll nõus oli hüpoteegi kustutamiseга kinnistusraamatus, puudus algakt, kuna ta selle oli kaotanud. Ent vähe polnud ka juhuseid, kus hüpoteegivõla tähtaeg oli mööda lastud ning võlgnik soovis seda tasuda, et vabastada kinnisvara koormisest, kuid ei saanud maksmist sooritada kreditori isiku mitteteadmisel.

Nagu eeltoodust näha, oli selliseid variante palju, mil BES-e nõudeid eksgrossatsiooni suhtes ei võinud täita.

Niisugusest õiguslik olustik käsitleval alal tingis ja õigustas täävituse kasutusele võtta hüpoteekide kustutamiseks kohutegeluse poolt.

Tagantjärgi seadusandluse poolt statueeritud eeskirjad ainult kinnitasid tavaõiguslikult väljakujunenud väljakutset hüpoteekide kustutamiseks.

Kehtiva TKS § 2081 järgi võib paluda täävitust hüpoteekide kustutamiseks kinnistusraamatuist järgmistel juhusel:

1) kui hüpoteegivõlg võlgniku teadaande järgi juba tasutud, kuid selle võla kustutamiseks kinnistusraamatus ei ole võimalik saada seadusega nõutavat (BES § 1600) kreditori nõusolekut tema või ta elukoha mitteteadmisel;

2) kui kreditor võtab õigeks võla tasumise ja avaldab nõusoleku võla kustutamiseks kinnistusraamatus, kuid temale välja antud võladokumenti ei saa esitada ta selle kaotsimineku tõttu (BES § 3540);

3) kui võlgnik ei saa kreditori või ta elukoha mitteteadmisel tasuda hüpoteegi võlakohustust, mille maksutähtaeg juba möödunud, ja

4) kui võlgnik ei saa kreditori või ta elukoha mitteteadmisel üles öelda ja tasuda hüpoteegi võlakohustust, mille järgi võla tasumine tingitud selle kohustuse ülesütlemisest (RT. 33-1929.art.245).

Seega kohus võib rakendada täävitusedmetlust hüpoteekide kustutamiseks ainult eeltoodud juhtudel, kusjuures ta peab järele katsuma neid väiteid, mida hüpoteekaarvõlgnik ette toob, nagu

näiteks võlatasumise fakt, maksutähtaja möödumine jne.

Riigikohus seletab selle kohta otsuses nr.65 - 1926.a.:

"Ei ole ka õige paluja arvamine, nagu ei oleks kohus üldse õigustatud ex officio arutama küsimust, kas maksmine õieti sündinud, või mitte, sest kohus võib TKS § 2081 p.1 ja 3 juhatusel hüpoteekide kustutamise jaoks seatud üleskutse toimetust kohaldada ainult siis, kui võlg on võlauskujale ära maksetud või võlgnikul võimalust ei ole võlauskujale, viimase enese või tema elukoha teadmatuse tõttu, niisugust võlga tasuda, mille maksutähtaeg juba kätte jõudnud. Seepärast on kohus mitte ainult õigustatud, vaid otse kohustatud järele katsuma, kas võlg on ära tasutud või kohtu deposiiti kantud õigel ajal ja õigel viisil või mitte.

Kui esinevad § 2081 p.1,3 ja 4 juhud, siis täävitusedmenetlus avatakse panditud kinnisvara omaniku palvel, p.2 juhul aga kas tema või kreditori palvel.

Kui kreditori nõusolekut pole võimalik saada, tema või ta elukoha teadmatuse tõttu, siis peab praktilisil kaalutlusil võimaldama võlgnikule täävitusedmenetluse avamist.

Teiseks kreditor, kes rahuldust saanud kaotatud hüpoteegi järgi, ei tunne huvi kohustuse kehtetuks tunnistamise vastu, küll aga huvitab see võlgnikut, kes peab olema seetõttu varustatud täävitlusmenetluse palve esitamise õigusega,

Mis dokumendid peavad olema palve juures, seda määrab § 2083. Need on: hüpoteegikohustuse algdokument või ärakiri ning kinnistusjaoskonna teatis kinnistusraamatuse viimsena kantud kreditori õigusjärglaste kohta § 2081 p.3 ette nähtud juhul kreditori nõude täielikuks rahuldamiseks jätkuv võlasumma ning sama §-i p.4 juhul võlasumma ning maksmata protsendid möödunud aja eest kuni tähtajani.

§ 2084 loetletakse väljakutse tagajärgi, kusjuures tähtaja kestel esitamata õigused tunnustatakse kehtetuks ning hüpoteek kustutatakse kinnistusraamatust, Ent kohtuotsus võla kustunuks või võlaakti kehtetuks tunnistamise kohta ei või järgneda enne, kui vastavast kinnistusjaoskonnast paluja poolt esitatakse tõend selle kohta, et ei ole sisse tulnud mingisuguseid teateid, mis

puutuvad hüpoteeki, mille põhjal täävitusemenetlus algatatud (§ 2085).

§ 2086 kirjutab ette, et kohtuotsused võla kustunuks või võlaakti kehtetuks tunnistamise kohta, aga ka seadusjõusse astunud kohtuotsuse muutmise otsu, kuulutatakse harilikus korras, mis määratud § 2062.

E. Täävitus võladokumendi kaotuse puhul.

Võlakohustusi on kahte liiki, ühed on väljaantavad kindlale kreditorile, teised sisaldavad võlgniku kohustust maksta dokumendi esitajale. Need on ettenäitaja ehk esitaja paberid, Ettenäitaja pabereid võivad välja anda kohalike seaduste järgi kas valitsus- või krediitasutised. Eraisikud esitaja-pabereid välja anda ei saa. Riigi- ja krediitasutiste poolt väljatavate paberite, nii nimeliste kui ka nimetute, kehtetuiks tunnistamise eeskirjad leiduvad nende asutiste eneste põhikirjades.

Seepärast käsitlemisele tulevais §§-es täävitusemenetlus

puudutab ainult eraisiku poolt väljatavaid nimelisi pabereid.

BES § 3473 lubatakse võlakohustusi tsedeerida pealkirjade abil ka igale esitajale. Kuid mitmesuguseist asjaoludest näit. vastava §-i koht, selle märkuse viibe §§ 3123 ja 3124, milles räägitakse tsedendi jur. suhetest vastuvõtjaga, tuleb järeldada, et sarnane paber pole nimetu. Näit. juhul kui võlakohustuses on kreditor nimetatud ühes lisandusega "või esitajale", siis selle esitaja all tuleb mõista mitte iga ilmunut, vaid ainult seda, kellele nimetatud esimene kreditor andis üle oma nõudeõiguse. (Märkus § 3120 juurde).

Kui sarnane dokument on kaduma läinud, siis on võimalik paluda täävitusemenetlust. Sel korral on täävitusemenetluse sihiks kaitsta kreditori nõudeõigusi selle dokumendi järgi, nagu oleks see tema käes.

§ 2087 annabki sarnase paberi kaotajale õigusi paluda täävitusemenetlust.

§ 2088 määrab sellise palve kohtualluvuse ja nimelt summa

suuruse järgi dokumendi maksukoha jaoskonnakohtunikule või ringkonnakohtule. Kui maksukoht pole märgitud, siis esitatakse palve võlgniku elukoha kohtule ja kui see on teadmatu, siis kohustuse väljaandmise koha kohtule. Kui on tegemist hüpoteegiga kinnisvarale, siis palve peab olema esitatud selle piirkonna ringkonnakohtule, kus peetakse kinnistusraamatut selle kinnisvara kohta.

§ 2089 määrab, et palve juures peab olema esitatud koopia <sup>arakti</sup> võlaaktist, aga kui akt oli hüpoteegiline, siis pääle selle ka tõend, mis märgitud § 2083-s, kui pole võimalik saada koopi <sup>arakti</sup> aktist, siis peab tema sisu ja kõik, mis oluline akti olemuslike tunnuste äramärkimiseks, peab olema palves esitatud.

Palve põhjal koostatud kuulutusias kutsutakse välja võlaakti tundmatut valdajat akti esitamiseks kohtusse, hoiatusega, et vastasel korral, tunnustatakse ta kehtetuks (§ 2090).

Kui kaotatud akt oli sisse kantud kinnistusraamatusse või notariraamatusse, siis paluja taotlusel määratakse kuulutusias, et akti mitteesitamisel tähtajal palujale antakse akti väljavõ-

te, milline asendab algakti (§ 2091).

Avaliku hüpoteegiga kindlustatud võlakohustuse akti hävitatuks tunnistamise otsuse tegemisel peetakse silmas eeskiri, mis väljendatud § 2085. Võlaaktide hävitatuks tunnustamise asjades määruste ja otsuste publikatsiooni suhtes, peetakse silmas § 2086 eeskiri (§ 2092).

Krediitasutiste samuti ka aktsiaseltside kaotatud võlakohustuste või paberite hävitatuks kuulutamise suhtes jäävad jõusse eri eeskirjad, mis püstitatud nende asutiste ja seltside põhikirjades.

-----

Kokkuvõttes võisime tähelepanna, et kõikide täävitusliikide ühine siht ja eesmärk on, teha kindlaks need teadmatud isikud, kellel võiksid olla mingisuguseid õigusi, vaidlusi, nõudlusi jne. kohtus arutusele tuleva asja suhtes. Ühtlasi deklareeritakse, et täävituse tähtaja kestel endi õiguseid mitte esitanud isikud kaotavad need õigused jäädavalt.

Ent just viimase asjaolu tõttu omab täävitusemenetlus te-  
gelikus elus suure tähenduse.

---- oOo ----